

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการศึกษานับเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสร้างศักยภาพให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน สถานศึกษาทุกระดับจึงมุ่งจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศในภาพรวม อย่างไรก็ตาม สภาพความเป็นจริงยังพบว่า ผู้เรียนจำนวนไม่น้อยมีความเสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มที่เผชิญปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และครอบครัวที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ การออกกลางคันหรือทิ้งการเรียนจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของผู้เรียน เพราะทำให้สูญเสียโอกาสทางการศึกษาและโอกาสในการประกอบอาชีพที่มั่นคงในอนาคต อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม เนื่องจากอาจก่อให้เกิดภาวะการว่างงาน ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยง และความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่รุนแรงยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะปัญหาที่นำไปสู่การหลุดจากระบบการศึกษามีหลายประการ เช่น ปัญหาครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวแตกแยก ขาดการดูแลเอาใจใส่ หรือมีความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงปัญหาด้านเศรษฐกิจที่บีบบังคับให้ผู้เรียนต้องออกไปทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวจนละเลยการศึกษา อีกทั้งปัญหาสังคม เช่น สภาพแวดล้อมที่มีสิ่งยั่วยุ การอยู่ในชุมชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือการคบเพื่อนกลุ่มเสี่ยง ล้วนเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ไม่สนใจการเรียน ขาดความรับผิดชอบ และนำไปสู่การทิ้งการเรียนได้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการเรียนรู้ เช่น ผลสัมฤทธิ์ต่ำ การไม่เข้าใจเนื้อหา ขาดทักษะในการเรียนรู้ หรือไม่ได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนรู้สึกท้อแท้ สูญเสียความมั่นใจ และค่อย ๆ ลดความผูกพันกับการศึกษา

ด้วยเหตุนี้ วิทยาลัยเทคนิคบางสะพาน โดยข้าพเจ้า นางสาววิณา ใจเพชร จึงมีความสนใจศึกษาและจัดทำผลของโครงการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของ Bsptc ต่ออัตราการคงอยู่ เพื่อการพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหามาเพื่อป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง แนวทางดังกล่าวควรเป็น การดูแลช่วยเหลือผู้เรียนแบบองค์รวม ที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ การสร้างแรงจูงใจ การส่งเสริมคุณธรรมและทักษะชีวิต ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันสนับสนุนและคุ้มครองผู้เรียนกลุ่มเสี่ยงให้สามารถกลับเข้าสู่เส้นทางการเรียนรู้ได้อย่างมั่นคง หากสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ จะช่วยลดอัตราการออกกลางคัน สร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน อันจะส่งผลดีต่อครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติในภาพรวม

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 พัฒนาโปรแกรมติดตามอย่างใกล้ชิดโดยครูที่ปรึกษา
- 2.2 ประเมินผลต่อการลดอัตราการหลุดจากระบบ

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 เนื้อหาวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการดูแลผู้เรียน
2. ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง
3. การพัฒนารูปแบบหรือโปรแกรมดูแลผู้เรียน
4. การนำรูปแบบไปใช้และประเมินผล
5. ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.2 ประชากร/ กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปรึกษาและผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคบางสะพาน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2569 จำนวนทั้งสิ้น 1,504 คน โดยแบ่งเป็นครูที่ปรึกษา 59 คน และผู้เรียน 1,445 คน

3.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2568 – 30 กันยายน 2569

3.4 ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ โปรแกรมดูแลผู้เรียน
2. ตัวแปรตาม อัตราคงอยู่การเรียนรู้

4. สมมติฐานการวิจัย

1. สมมติฐานเชิงปริมาณ

1.1 การนำรูปแบบการดูแลผู้เรียนที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความมีวินัยของผู้เรียนดีขึ้น

1.2 การใช้รูปแบบการดูแลผู้เรียน จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการได้รับการดูแลจากครูที่ปรึกษามากขึ้น

2. สมมติฐานเชิงคุณภาพ

2.1 ครูที่ปรึกษามีทัศนคติและความพร้อมในการใช้รูปแบบการดูแลผู้เรียนสูง และสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละราย

2.2 รูปแบบการดูแลผู้เรียนสามารถช่วยลดปัญหาการขาดเรียนและพฤติกรรมเสี่ยงของผู้เรียนกลุ่มเสี่ยงได้อย่างเห็นผล

5. นิยามศัพท์

ผู้เรียนเสี่ยงหลุดจากระบบการศึกษา (At-Risk Students) หมายถึง ผู้เรียนที่มีแนวโน้มจะออกกลางคันหรือทิ้งการเรียน เนื่องจากปัจจัยด้านครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ครูที่ปรึกษา (Advisor / Homeroom Teacher) หมายถึง ครูที่ได้รับมอบหมายให้ติดตาม ดูแล และให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนในด้านการเรียน การปรับพฤติกรรม และการพัฒนาทักษะชีวิต

โปรแกรมติดตามผู้เรียน (Student Monitoring Program) หมายถึง กิจกรรมหรือแนวทางที่จัดขึ้นโดยครูที่ปรึกษาเพื่อสังเกต ติดตาม และประเมินพฤติกรรม ความก้าวหน้า และปัญหาของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) หมายถึง ระดับความรู้ ทักษะ และความสามารถของผู้เรียนที่สะท้อนจากผลการเรียนหรือการประเมินทางวิชาการ

อัตราการหลุดจากระบบการศึกษา (Dropout Rate) หมายถึง สัดส่วนของผู้เรียนที่ออกกลางคันหรือไม่สามารถเรียนจนจบหลักสูตรเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้เรียนทั้งหมดในช่วงเวลาที่กำหนด

ความพึงพอใจของผู้เรียน (Student Satisfaction) หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการได้รับการดูแล การเรียนการสอน หรือโปรแกรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อความสะดวก ความเข้าใจ และความรู้สึกต่อสภาพแวดล้อมการเรียน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ผู้เรียนได้รับการดูแลเอาใจใส่แบบรายบุคคล ทำให้สามารถติดตามพัฒนาการด้านการเรียนและพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม

7.2 สามารถประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมในการลดอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษา ทำให้สถานศึกษาปรับปรุงแนวทางดูแลผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ